

“СОЦИОМЕТРИЯ”ӘДІСІ

Социометриялық әдіс - психологиялық зерттеулердегі үлкен және шағын топ мүшелерінің өзара таңдау ситуацияларын тіркеу жолымен топтағы жеке адам аралық қатынастардың құрылымын талдау мен сандық өлшеуге бағытталған әдіс болып саналады. Бұл әдісті топтардағы қатынастарды зерттеуде қолдану қазіргі әлеуметтану мен әлеуметтік психология үшін өзекті болып табылады.

Әдістеменің тарихы:

Социометрия әдісі 20 ғасырдың 30-жылдарында пайда болды. Бұл әдісті американдық психиатр және әлеуметтік психолог Джейкоб Морено жасаған. Оның теориясы бойынша адамның психологиялық әл-ауқаты оның тұлғааралық қарым-қатынас құрылымындағы орнымен анықталады. Қарым-қатынастар эмоционалдық жағдаймен, топ мүшелерінің өзара ұнатулары мен ұнатпауларымен анықталады. Бұл қатынастарды нақтылау үшін социометрия әдісі жасалды.

Әдістеменің мақсаты:

Бұл тест арқылы сіз сынып мүшелері арасындағы өзара эмоционалдық қатынасты (симпатия, антипатия) анықтап, сыныптың белгілі-бір мүшесінің топтық жағдайын анықтау арқылы қарым-қатынаста алатын орнын белгілейсіз. Барлық зерттеу 15 минуттан аспайды.

Нұсқаулық:

Сізге үш негізгі таңдау түрі берілген:

*Таңдау саны 3 - 5 шектелген;

*Таңдаудың толық еркіндігіне жол беріледі (әркім қанша шешім қабылдаса, сонша қағазға жаза алады);

* Зерттелуші ұсынылған критерийге байланысты сыныптың барлық мүшелерін таңдайды

- 1)Егер сіздің сыныпыңыз таратылса, жаңа командада кіммен бірге оқуды (жұмыс істеуді) жалғастырғыңыз келеді?
- 2)Туған күніңізге кімді шақырар едіңіз?
- 3)Сіз өз сыныпыңызда кіммен көп күндік сапарға барар едіңіз?
- 4)Сыныпта кіммен бірге отырғың келеді?
- 5)Сыныпта кіммен бір партада отырғың келмейді?
- 6)Емтиханға қай сыныптасыңмен бірге оқығың келеді?
- 7)Сіз ешқашан емтиханға кіммен бірге оқымас едіңіз?

Нәтижелерді өңдеу:

Социометриялық зерттеу нәтижелерін өңдеу үш әдісті қамтиды:

- Кесте
- Графика
- Көрсеткіштер.

Психолог мектеп оқушыларының жауаптарын зерттеп, кестеге мәліметтерді енгізеді. Онда тестілеуден өткен студенттердің тегі тізімі көрсетіледі, ал бағандарда таңдалған жауаптардың саны жазылады. Ұнату мен ұнатпаулардың өзара сәйкестігі дөңгелектенеді. Кестенің соңғы жолдары оң және теріс таңдаулардың жалпы санын қорытындылайды.

Мәліметтерді талдау:

I.Лидерлер - таңдаулардың ең көп саны бар балалар. Әдетте олар көшбасшылық қасиеттерге ие, сыныптастары арасында танымал, оларды тыңдайды және олардың мінез-құлқына еліктеуге тырысады.

II.Беделділер - мұндай тұлғалар сұранысқа ие, командада өздерін еркін сезінеді және «жұлдыз» атағына таласады.

III. Қабылданған- теріс емес, оң ұпай жинаған балалар. Белгілі бір белсенділіктің көрінісімен олар қолайлы топқа ауысуды талап ете алады. Сыныптастары оларды ренжітпейді.

IV.Қабылданбаған- Көбірек теріс таңдау жасаған танымал емес балалар. Олар жиі асоциалды топтарға бірігеді, стандартты емес мінез-құлықпен сыныптастарының беделін алуға тырысады.

V.Оқшауланған - Тек теріс пікір алатын балалар. Мұндай балалар тұйық және мазасыз, коммуникативті дағдылары нашар. Топта буллинг болуы мүмкін.